

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВНЕСОК ЮЛІАНА ПАВЛИКОВСЬКОГО У РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Розглянуто внесок видатного діяча кооперативного руху Ю. Павликовського у розвиток економічних наук на українських землях. Визначено і конкретизовано основні компоненти його доробку: складові теоретичних знань, практичні навички, а також викладацький досвід. Проаналізовано наукові праці Ю. Павликовського, які стосуються розвитку обліку, аналізу і контролю.

Ключові слова: Юліан Павликовський, науково-практичний внесок, економічні науки, РСУК, облік, аналіз, контроль

Shvets V.

SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONTRIBUTION OF YULIAN PAVLYKOVSKYI INTO THE DEVELOPMENT OF ECONOMIC SCIENCES

This paper focuses on the contribution of the prominent figure of the cooperative movement Yulian Pavlykovskiy into the development of economic sciences in the Ukrainian lands. Major components of his work are determined and concretized: the components of theoretical knowledge, practical skills and teaching experience. Pavlykovskiy's research papers concerning the development of accounting, analysis and control are analyzed.

Keywords: Yulian Pavlykovskiy, scientific and practical contribution, economic sciences, Auditing Union of Ukrainian Cooperatives, accounting, analysis, control

1. Вступ

Події, які відбулися в Україні на зламі 2013-2014 років, показали вміння народу об'єднувати свої зусилля у складних ситуаціях задля спільної мети і здобувати перемогу. Гасло кооперації «У єдності сила» набуло нової актуальності для народу України. Це гасло тісно взаємопов'язане з іменем Юліана Павликовського – українського кооператора, економіста, викладача Українського таємного університету і професора Українського технічно-господарського інституту в Регенсбурзі, 125-ліття від народження якого відзначили у 2013 р.

З-посеред досліджень, присвячених постаті Юліана Павликовського, найбільш глибокими виступають праці А. Качора та І. Витановича. Якщо перше дослідження повністю присвячене життю та діяльності Ю. Павликовського, то друге висвітлює визначного кооператора у світлі історії української кооперації. У новий час, діяльності Ю. Павликовського присвячував свої дослідження С. Злупко. Однак, ніхто з авторів не дослідив повністю головні публікації Ю. Павликовського та його вклад у розвиток економічних наук.

Мета статті – дослідження наукових публікацій Ю. Павликовського і визначення його внеску у розвиток економічних наук. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: виокремлення та групування найбільш вагомих публікацій Ю. Павликовського; з'ясування найбільш вагомих

результатів досліджень та визначення їх актуальності для потреб сьогодення.

2. Науково-практичне значення доробку Юліана Павликовського для розвитку економічних наук

Ю. Павликовський народився 20.07.1888 р. у с. Синькові (тепер Радехівського району Львівської області) в родині греко-католицького священника. Закінчив гімназію у м. Броди, з німецькою мовою навчанням, у 1906 р. У 1906-1910 рр. навчався на правничому факультеті Львівського університету, а потім – на агрономічному факультеті Вищої Земельної Академії у Відні, де в 1914 р. отримав диплом інженера агрономії [1]. З 1915 р. Ю. Павликовський працював на керівних посадах в українських економічних товариствах у Львові.

Внесок Юліана Павликовського у розвиток економічних наук носить науково-практичний характер. Висвітлюючи практичну компоненту, необхідно відзначити його багаторічну діяльність на керівних посадах у таких провідних економічних структурах, як: Крайове товариство “Сільський господар” у Львові та Дирекція “Народна Торгівля”. Окрім цього, він був Головою Ревізійного союзу українських кооператив; Головою Наглядової ради “Маслосоюзу”; членом Наглядової ради “Центробанку”; членом Контрольної комісії “Земельного банку гіпотечного” та ін. (табл. 1).

Таблиця 1

Практична діяльність Юліана Павликовського в українських інституціях

Інституція	Посада	Період
Крайове товариство “Сільський господар”	Член Дирекції (секретар) Голова	Від 1915 р. 1926-1929 рр.
“Народна Торгівля”	Член Дирекції	1915- 1920 рр.
Ревізійний союз українських кооперативів	Голова	1921-1944 рр.
“Маслосоюз”	Голова Наглядової ради	1926 – 1944 рр.
“Центробанк”	Член Наглядової ради	1925 – 1939 рр.
“Земельний банк гіпотечний”	Член Контрольної комісії	1925 – 1929 рр.
Волинська кооперація в Кременці	Член Бюро	1921 – 1927 рр.
Волинська кооперація в Луцьку	Член Головної ради	1927 – 1929 рр.

Практичний досвід Ю. Павликовського став основою і тісно переплітався з викладацькою та науковою роботою. У 1921-1922 рр. викладав аграрне право в Українському таємному університеті у Львові; читав лекції з кооперації на вищих економічних курсах при торговельній школі товариства “Просвіти” (1923-1926 рр.); викладав на курсах “Сільського господаря”, “Маслосоюзу”, а також для інструкторів при Ревізійному союзі українських кооперативів.

Особливо варто відзначити вклад Ю. Павликовського у розвиток Вищих Кооперативних Курсів. Так, у шкільному році 1929/30 з ініціативи і за фінансовою допомогою РСУК зроблено спробу поширення річного курсу на дворічну систему нав-

“Молочарська практика”. Окрім Ю. Павликовського, на цьому курсі викладали: Д. Коренець, К. Коберський, М. Корчинський, В. Ольховий та І. Ольховий, В. Гаврилко, В. Старосольський, О. Луцький, Е. Храпливий, Я. Мудрик, М. Капуста.

Наукові праці Ю. Павликовського стосуються, насамперед, розвитку кооперації в Україні, зокрема: “Будівництво, мета і праця кооперації на Великій Україні” (Львів, 1920 р.); “Земельна справа у Східній Галичині” (Львів, 1922 р.); “Природа, мета і світогляд українського кооперативного руху” (Львів, 1934 р.); “Причини пауперизації українського селянства в Галичині до 1848 р. і після знесення панщини” (1929 р.); “Історія української кооперації” (табл. 2).

Таблиця 2

Основні економічні публікації Юліана Павликовського

Назва публікації	Місце видання	Рік
Будівництво, мета і праця кооперації на Великій Україні	Львів	1920
Земельна справа у Східній Галичині	Львів	1922
Причини пауперизації українського селянства в Галичині до 1848 р. і після знесення панщини	Львів	1929
Нарис розвитку української молочарської кооперації	Львів	1933
На профілях етапів кооперативної думки і чину	Львів	1934
Природа, мета і світогляд українського кооперативного руху	Львів	1934
Ще про молочарський закон	Львів	1936
IV-му п'ятиліттю – назустріч	Львів	1936
Становище і завдання інструктора в українськiм кооперативнiм русi	Львів	1937

чання, вводячи спеціальний кооперативний курс для абітурієнтів і кооперативних практиків. Головна мета курсу полягала у підготовці кандидатів на від-повідальні посади в кооперації, тому по двох триместрах викладів, ведених нашими най визначнішими кооперативними теоретиками й практиками, кандидати пройшли тримісячну практику в кредитовій, споживчій або молочарській кооперації. На курсі було 30 учасників, з яких закінчили курс по відділу споживчих спілок – 13 осіб; по молочарських – 12, і решта – по кредитовій кооперації. Програма цього курсу складалась із таких дисциплін: “Політична економія”; “Організація торгівлі і промислу”; “Кредит і банки”; “Теорія і історія кооперації світової і української”; “Організація і практика кооперації: споживчої, кредитової, сільського-господарської і молочарської”; “Енциклопедія сільського господарства”; “Книговодство господарсько-споживчих і кредитових кооперативів”; “Молочарська техніка і книговодство”; “Кооперативна ревізія”; “Кооперативний закон і рахівництво”; “Наука про податки”; “Вправи в лабораторії і молочарні”;

Редагував “Господарський часопис”; статті опубліковував у таких періодичних виданнях: “Господарсько-кооперативний часопис”, “Кооперативна республіка”, “Кооперативне молочарство” (1920-1939 рр.).

Особливо вагомий внесок Ю. Павликовського – у розвиток теорії та історії кооперації, а також економічного аналізу і контролю [3-6]. Перебуваючи в центрі кооперативного руху і найближче, у часовому вимірі, до виникнення молочарської кооперації, Ю. Павликовський дослідив її розвиток не в історичній констатації фактів, а у системному ракурсі. Наприклад, описуючи про організацію першої кооперативної молочарні в Завадові на Стрийщині в 1904 р., він розкриває кожен окремий крок засновників, опираючись на конкретну обліково-аналітичну інформацію. Відтак, організований збір молока на сметанковій станції, в обладнанні якої була фінансова частка товариства “Просвіти” (1330 корон), передбачав оцінку молока та його оплати, залежно від процента жирності. Цей досвід швидко поширювався, і через півтора року за цією схемою

працювало 12 молочарських спілок, які об'єднували близько 450 постачальників молока. За такий короткий період було зібрано 365031 літрів молока і виплачено постачальникам 25632 корон (6-8 сотиків за літр). Зібране і перероблене молоко дозволило отримати 13425 кг масла, яке продали за 31893 корон (близько 2,4 корони за кілограм). Дохід з продажу маслянки склав 1980 корон. Таким чином, отриманий дохід становив за півтора року 8241 корону. З цього доходу було оплачено такі витрати: адміністрація – 3662 корони; за машини – 1729 корон; обладнання приміщення – 133 корони. Доход – нетто становив 2717 корон.

Наведені Ю. Павликовським розрахунки слугували найкращим аргументом в агітації селян щодо необхідності об'єднуватись у спілки. І таких спілок ставало дедалі більше, що спричинило виокремлення “Союзу руських молочарських спілок” від товариства “Просвіти” і появу самостійної спілки – “Крайовий Союз Господарсько-Молочарський” у м. Стрий. З початком 1908 р. цей союз розпочав свою діяльність як окремий суб'єкт господарювання і вступив до РСУК. Оцінюючи діяльність української молочарської кооперації, Ю. Павликовський одразу відзначив завдання союзу спілок, а саме: організація, інструктаж та люстрація спілок; збереження складу молочарських машин і обладнання; торгівля маслом на внутрішньому ринку і за кордоном; фахова підготовка працівників молочарень; видання фахової літератури; відстоювання інтересів молочарських спілок перед владою і господарськими товариствами.

Організаційну та керівну роль у розвитку молочарського кооперативного руху, як зазначав Ю. Павликовський, відіграли доктор права Євген Олесницький та священники: О. Нижанковський і Л. Горалевич. Водночас, Ю. Павликовський виокремив основні ризики, які на той час пережили австрійські молочарські кооперативи. Йшлося, насамперед, про відсутність умов і навиків зберігання великих запасів молочної сировини та продукції. Така проблема виникла в австрійських спілках. Ще однією проблемою діяльності молочарських спілок була відсутність необхідної власної торговельної мережі для продажу масла (союзні спілки продавали власними силами тільки 20% готової продукції) [3, с. 22]. На основі дослідження розвитку молочарської кооперації та статистичних даних Ю. Павликовський сформував планові завдання для Крайового молочарського союзу на перспективу з урахуванням реорганізації його організаційної структури [4, с. 54].

З нагоди 30-ліття РСУК, Ю. Павликовський опублікував у Кооперативній Республіці своє бачення розвитку української кооперації [5]. Зокрема, він визначив і дослідив 9 основних етапів кооперативної думки на українських землях. Ототожнюючи основну частку населення, яке стало на шлях кооперації, з селянством, Ю. Павликовський пов'язує початковий, перший етап, із серединою XIX ст., тобто від скасування панщини. Він стверджує, що це був більшою мірою альтруїстичний рух створення ощадно-кредитних кас взаємодопомоги. Цей

рух на рівні інтуїтивного характеру виникає всередині громад і швидкоплинний у часі (60-ті роки). Побудований на добродійності, без загальної державної підтримки і програми, він зберіг відбиток і прикмети донедавна ще невеликої маси у поведінці селянства.

Другий період розвитку кооперації охоплює 70-80 рр. XIX ст. і характеризується спробами розв'язати економічні проблеми бідніших верств села шляхом створення місцевих церковних, громадських чи спілкових ощадно-кредитових кас. Громадські каси протримались найдовше, але керівництво їх діяльністю перейшло від селян у компетенцію повітових рад в 1887 р. Зруйновані організації другого етапу кооперативної думки, поруч із крахом банків у зв'язку з економічною кризою, посягли зневіру в можливостях самоорганізації селянства.

Третій, наступний період, розвитку української кооперації Ю. Павликовський оцінював як найбільш жалюгідний. Адже юридичне оформлення діяльності спілок після прийняття закону 1873 р. сприяло розвитку кооперативного руху, чим з успіхом скористались організатори польських кооператив і створили “Союз стоваришень заробкових і господарських” в Галичині у 1874 р. як організаційний центр допомоги й координації діяльності спілок. Тоді як організовані українські кооперативи, такі як “Віра” в Тисмениці чи “Надія” у Делятині не тільки не сприяли росту довіри до кооперативного руху, але й охарактеризувались труднодоступністю і дорожчею кредиту (12% у рік), чим дискредитували ідею кооперації серед населення.

Четвертий період розвитку української кооперації пов'язаний з активною діяльністю передових діячів тогочасної Галичини й широкою підтримкою кооперативної ідеї товариством “Просвіта”. Початок цього періоду Ю. Павликовський пов'язує з діяльністю Василя Нагірного, який у 1882 р. почав організовувати споживчо-торговельну спілку “Народна Торговля”. Ідею кооперації та її вигоди успішно поширюють засоби масової інформації, такі як газета “Діло” і орган “Народної Торгівлі” “Господар і Промисленник”. Завдяки цим заходам, до кінця XIX ст. західноукраїнські землі покриваються мережею кооперативів, складами і крамницями “Народної торгівлі”. Завершується четвертий етап створенням “Крайового Союзу Кредитового” (1898 р.), який став ідейним і організаційним центром кредитової кооперації та всіх видів хліборобських спілок.

П'ятий етап розвитку української кооперації розпочинається з утворення “Крайового Союзу Ревізійного” у зв'язку з прийняттям закону Про ревізії (від 10.06.1903 р.). Заснований у Львові в 1904 р. за ініціатииви Костя Левицького, “Крайовий Союз Ревізійний” не тільки виконує функції контролюючого органу для членів-спілок, але й стає організуючою їх силою. Тісна співпраця “Крайового Союзу Ревізійного” з “Крайовим Союзом Кредитовим”, “Народною торгівлею”, Товариством “Просвіта” та Товариством “Сільський Господар” сприяла розвитку спеціалізованих кооператив на всіх західноукраїнських землях. У цей період утворю-

ються спеціалізовані кооперативні об'єднання: “Крайовий Союз Молочарський” (1907 р.), “Крайовий союз господарських спілок” (1911 р.), “Крайовий союз збуту худоби” (1911 р.). П'ятий період завершується у зв'язку з початком першої світової війни. За це десятиріччя у вісім разів зросло число кооператив, у чотири рази збільшилась кількість їх членів та учетверо зросла вартість їх фондів. Окрім того, українська кооперація в п'ятому періоді виходить на міжнародний рівень [5, с. 4].

Перша світова війна розглядається Ю. Павликовським як шостий період розвитку української кооперації. На цьому етапі розбудова мережі спілок перервана, функціонували тільки центральні представництва. Війна залишила свій відбиток на стані всієї української кооперації.

Сьомий етап – період відбудови й відновлення української кооперації на всій території у складі Польщі (1920-1922 рр.). Новостворений Крайовий Комітет Організації Кооператив (ККОК) у співпраці з “Крайовим Союзом Ревізійним” і Товариством “Сільський Господар” сприяли відновленню кооперативного руху й реорганізації центральних керівних органів.

На восьмий етап українського кооперативного руху (1923-1928 рр.) припадає реформа устрою: Народної Торгівлі, Крайового Молочарського Союзу і Крайового Союзу Кредитового, упадок Крайового союзу збуту худоби та створення Центросоюзу і Центробанку. Це все відбувалось упродовж шести з'їздів Крайового Союзу Ревізійного, внаслідок чого мережа кооператив зросла до 3000 спілок. Постійно створювались нові форми та види кооператив.

Дев'ятий період розвитку українського кооперативного руху розпочинається з реформування Крайового Союзу Ревізійного у Ревізійний Союз Українських Кооператив (РСУК) в 1929 р. Насамперед, це стосується поглиблення спеціалізації між органами і працівниками РСУК. Виокремлення організаційної, пропагандистської та ревізійної праці, адміністративних функцій та правового захисту. Здійснюють розподіл ревізій за окремими видами, розширюється освітня та видавнича діяльність.

У цей ювілейний рік Ю. Павликовський, як ідейний та практичний керівник української кооперації, присвячує свою наукову працю природі, меті та світогляду українського кооперативного руху [6]. Глибоке визначення кооперації та її всебічний аналіз збагатив наукову теорію світової кооперації, розкриваючи її можливості для поступу українського народу та створення власної державності. Ю. Павликовський висвітлив увесь спектр взаємозв'язків і основні принципи світогляду українського кооперативного руху. Кооперативний рух розглядається в якості змагання українського народу, це ставлення до всього українського суспільства, котре має право добровільного вибору участі у спілках, побудованих на принципах демократизму. Ю. Павликовський наголошував, що український кооперативний рух є самостійним і незалежним від зовнішніх впливів. По відношенню до держави, український кооперативний рух підтримує засади

кооперації, вимагає справедливих і доцільних законів для вільного розвитку кооперації, водночас, залишається відкритим до контролю з боку держави.

У критиці нового молочарського закону щодо додаткового контролю спілок Ю. Павликовський, у якості аргументів надання більшої ваги ревізіям РСУК, вкотре проявив своє уміння використовувати статистичні дані та методи економічного аналізу [7]. Зокрема, під час критики нового молочарського закону щодо додаткового контролю спілок Ю. Павликовський вважав, що більш важливими повинні бути результати ревізій РСУК. В якості аргументів надання більшої ваги ревізіям РСУК було наведено статистичні дані зростання експорту масла: у 1929 – 30%; 1930 – 70%; у 1932 – 82%; у 1934 – 91,1%; в 1935 – 91,8%.

З опублікованих праць Ю. Павликовського видно його постійну турботу про український кооперативний рух. Систематично, на основі узагальнення аналітичних даних і змін у нормативно-правовому полі, він визначає внутрішні та зовнішні чинники майбутнього успіху для української кооперації [8].

3. Роль праць Юліана Павликовського у становленні контрольної діяльності в Україні

Ю. Павликовський чітко визначив мету і завдання інструкторів в українському кооперативному русі при організації та підготовці ревізорів РСУК [9]. Зміст фахової підготовки він вбачав, як складову трьох елементів: загальна освіта; виховання людини-громадянина і спеціальна підготовка техніки кооперативної праці (кооператор-економіст, кооператор-пропагандист, кооператор-контролер, ревізор, організатор чи інструктор-дорадник). Заслугує уваги визначення і вимоги до інструкторів-контролерів. Так, на думку Ю. Павликовського, інструкторський контроль – це нагляд за повним здоров'ям кооперативи, полегшення союзної співпраці кооперації та РСУК [9, с. 320]. Контроль кооперативного підприємства повинен бути більш глибокий і ширший від контролю приватних підприємств, оскільки стосується спільного господарства, від якого залежать як спільне добро, так і суспільні цінності загалом. Аналогічно ми знаходимо у нього визначення інструктора-люстратора. Посада інструктора-люстратора розглядається як фахівця, що виступає зв'язковим між органами кооперативної ієрархії в кооперативній установі, з одного боку, і фаховими та ідейними надбудовами, з іншого. Водночас, стверджує Ю. Павликовський, це найбільш обізнана і критична особа між управою кооперативи працівниками спілки, які за дорученням управи ведуть окремі відділи чи функції кооперативної установи, а також найближчий зв'язківець між членами і спілкою. Інструктор-люстратор – це стороння особа і, водночас, – свій чинник, поради якого дають змогу управі налагоджувати роботу працівників кооперативи. А праця інструкторів-люстраторів повинна відповідати основам ідеології кооперації, як і кооперативної етики.

Ю. Павликовський визначив основні характеристики, яким повинен відповідати інспектор-люстратор. До них він відніс: знання ідей кооперації та

методів праці; конкретність і солідність; фаховість; послідовність, що ґрунтується на знанні справи; особиста характерність, притаманна кожній авторитетній особі; віра в справу кооперації.

Окрім вимог до інспекторів-люстраторів, визначено основні завдання, які перед ним ставляться, а саме: контроль книговедення, касового господарства, цін, якості товарів і джерел їх надходження, зберігання товарів, чистоти у приміщеннях і порядку у діловодстві; пропаганда кооперативного виробництва і рідного промислу; перевірка конкурентоспроможності цін спілки при закупівлі, продажі та виробництві; знання торговельних звичаїв і вимог клієнтів; порадництво правне, адміністративне і податкове; вплив на виховання і вишкіл персоналу; вплив через надбудови на правильний склад органів спілки і на наповненість посад технічного персоналу.

Окрім перерахованих вимог, всі інструктори-люстратори повинні відповідати спеціальним вимогам, залежно від виду кооперації, у якій працюють.

Ю. Павликовський також конкретизує основні причини втрат і нестач на підприємствах. До таких належать:

- по-перше, з вини людей, через їх недбалість чи зловживання;
- по-друге, з природи і властивостей самого товару;
- по-третє, через методи управління, розподілу і заготівлі товару, як і операції з грошми.

Упродовж усієї діяльності в РСУК Ю. Павликовський представляв українську кооперацію на міжнародних кооперативних конгресах, а саме: Базиля (1921), Гашдау (1924), Стокгольм (1927), Відень (1930), Париж (1933), Лондон (1937). Брав участь у товаристві наукових викладів ім. П. Могилу у Львові з проблем сільського господарства і кооперації, а після війни виїхав до Німеччини, де організував кооперацію серед української еміграції. Водночас, працював на посаді професора кафедри кооперації Технічно-господарського інституту у Регензбурзі і в Українському вільному університеті в Мюнхені.

Помер Ю. Павликовський 28.12.1949 р. на еміграції в м. Мюнхені, а похований у крипті собору Святої Софії в Римі серед визначних українських діячів першої половини ХХ ст.

4. Висновки

Проведене дослідження дозволяє констатувати, що Ю. Павликовський за час своєї діяльності суттєво поповнив і примножив наукову скарбницю в галузі економічних наук, насамперед, це стосується теорії та історії кооперації, економічного аналізу та контролю.

Завдяки науковим працям і практичному досвіду Ю. Павликовського стало можливим відтворити історичний досвід роботи Ревізійного Союзу Українських Кооператив, який був першою українською аудиторською організацією, побудованою на основі тогочасних європейських стандартів і права. Визначення інспектора-люстратора, залишене нам Ю. Павликовським, більш ніж актуальне на сьогодні як для організації аудиторської діяльності в Україні, так і для підготовки фахівців з аудиту.

Висвітлений доробок Ю. Павликовського дозволить значно розширити обрії українських економічних дисциплін у підготовці сучасного рівня фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Качор А. 35 літ на службі народу [Текст] : наук. видан. / А. Качор. – Вінніпег, 1950. – 32 с.
2. Витанович І. Історія українського кооперативного руху [Текст] : наук. видан. / І. Витанович. – Нью-Йорк : Т-во укр. кооперації, 1964. – 624 с.
3. Павликовський Ю. Нарис розвитку української молочарської кооперації [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський // Кооперативна республіка. Ч. 1. – Львів : РСУК – 1933. – річник VI – С. 18-22.
4. Павликовський Ю. Нарис розвитку української молочарської кооперації (закінчення) [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський / Кооперативна республіка. Ч. 2. – Львів : РСУК – 1933. – річник VI. – С. 49-54.
5. Павликовський Ю. На профілях етапів кооперативної думки і чину [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський / Кооперативна республіка. – Ч. 1. – Львів : РСУК – 1934. – річник VI. – С. 1-5.
6. Павликовський Ю. Природа, мета і світогляд українського кооперативного руху [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський / Кооперативна республіка. Ч. 2. – Львів : РСУК – 1934. – річник VII. – С. 48-56.
7. Павликовський Ю. Ще про молочарський закон (з промови інж. Ю. Павликовського) [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський / Кооперативна республіка. Ч. 4. – Львів : РСУК – 1936. – річник IX. – С. 131-132.
8. Павликовський Ю. IV-му п'ятиліттю – назустріч [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський / Господарсько-кооперативний часопис. Ч. 1-2. – Львів : РСУК – 1936. – 5 січня. – С. 2-4.
9. Павликовський Ю. Становище і завдання інструктора в українському кооперативному русі (інагурація курсу інструкторів РСУК) [Текст] : наук. видан. / Ю. Павликовський / Кооперативна республіка. Ч. 9. – Львів : РСУК – 1937. – річник X. – С. 319-323.